

مجموعه سنون

از

جمعیت علمیه عثمانیه

اوچنجی سنه

نومرو ۳۲

شعبان

استانبول

جمعیت علمیه عثمانیه مطبعه سنده طبع اولمشدر

۱۲۸۱

کبی قائمه دکلدرلر اشبو مجسمك متفرعات کیره سی واردر.
 بشنجیسی منشور شبیه بالمعین مائل اولوب انجیسی دخی منشور
 مائل غیر منتظمدر. علم معاندنه اشبور ستالیزاسیون زیاده معتنا
 وشایان تتبع بر کیفیت اولوب اجسامك اجزاسی بیننده غریب حالات
 اولدقدن بشقه معادنك پك چوغی دخی قرستالینش اولدقلری حالد
 يك نظرده اشكال مخصوصلری واسطه سیله بری برندن تقریق
 وتمیز اولنور فقط بوتك بیلیمسی میزالوزی یعنی مجت المعادن دینلان
 علمك تحصیلنه موقوفدر.

معادن شكل قرستالیدن بشقه نیجه اشكال مخصوصه ایله منشكل
 اولوب مثلا حبات شكندنه و دیش دیش و ریش و خبط کبی اولور
 و بعضاً دخی هیچ بر شكل مخصوصی اولیوب طوپدن کومه کبی اولور
 و بوکار کبی تعیر اولنور. بعضاً دخی بر معدن ساده کوزایله کور یله میه جك
 درجه ده اجزای صغیره دن عبارت اوله رق سائر معادن ذروتند
 بولنور. معادن ایله اکثر حالد مخلوط بولنان احجارك باشلیجدری
 بولنوردر قوارس فلسپات میقا پیروکسن انفیبول حض حدید.

(ادهم)

ناظر معارف و نافع

(آیا صوفیه)

معلوم اولدیغی اوزره شهر استانبول یدی یوکسك تپه اوزرینه بنا
 اولمش اولدیغندن آیا صوفیه جامع شریفی بولنردن جانب شمال

شرقیه واقع پنهانك جهت غربیه سنده اخر قپویه یدی یوزویالی کوشکی
 ساحلنه بیک خطوه بعد مسافده واقعدر زمان قدیمده موقع
 مذکورده بر بتخانه اولوب صکره خرابه سی اوزرینه میلادك ۳۲۷
 سنده سنده قیصر قسطنطین اکبر خاچ شککنده اخشاب بر کلبسا
 بناسنه مباشرت و حکمت ربانیه معناسنه (توصوفیاس) تسمیه ایلشدر.
 انجیق ختامه رسیده اولقسزین قیصر مشار الیه وفات ایلدیکندن
 اوتوز اوج سنه صکره اوغلی قوسطانس بر مقدار توسیعیه برابر
 اتمام ایلشدر. فقط اسم مذکوردن رب معناسنه اولان ثولفظی
 مرور زمان ایله حذف اولتوب یالکز صوفیه و صکره مبارک معناسنی
 متضمن آیا کلهسی علاوه سیله آیا صوفیه یعنی حکمت مبارکه تسمیه
 قلنش والی یومنهاذا بو اسم ایله معروف بولمیشدر. بنای مذکور
 قرق درت سنه صکره محترق اولدیغندن آرقادیوس نام قیصر تاریخ
 میلادك درت یوز اون بشنده ینه اخشابدن اوله رق مجدد اینا ایدوب
 بودخی یوز اون یدی سنه پایدار اولدقن صکره بش یوز اوتوز
 ایکی تاریخنده جوستینیانوس نام قیصر زماننده در سعادتده سرزده
 ظهور اولان اختلالده طعمه نار اولشدر، وقعه مذکورهده قیصر
 جوستینیانوس ارباب فساده غالب کله رك امن و اسایشك تقررینی
 متعاقب معبد مذکورك زینت و جسامتجه امثالی کورلماش بر صورتده
 و هیئت قدیمه سی اولان خاچ شککنده کارگیر اوله رق انسانی تصیم
 و ممالکنک هر طرفدن اک مشهور معمار و نقاشلری دز سعادتده جلب
 ایتدیکی مثالو روما وآنه و مصر و جزایر بحر سفید و آیائلوغ واسکی
 استانبول و سائر یرلرده واقع معابد وابینه قدیمه و مشهوره خرابه لرندن
 سماقی و یشم و ویرقانی و دیگر درلو مقبول و نادیده ستون و احجار

تجمع و تدارك كه در سعادته نقل ايتديده شد. معبد مذكورك باش
 معمارلغنى سلطان حصار اها لاسندن اولوب علوم رياضيه و سائرده
 يد طولاسى بولنان آتده ميوسه حواله ايدوب معينه دخی يوز معمار
 و هر بر معماره يوز عمله كه جمعاً اون ييك كشي تعيين ايلدى. بونلر
 يكديكره موجب غيرت و رقابت اولق اوزره ايكي به منقسم اوله رق
 مبلادك بش يوز اوتوز اوج سندهسى شهر شباطك يكرمى اوچنچى
 كونى اساسك وضعنه مباشرت اولمش و قبل الاتمام مومى اليه
 باش معمار وفات ايلديكندن يرينه عمزادهسى پاله چه لوايسيد و روس
 تعيين قلمشدر. بناسى مبلادك بش يوز اوتوز سكر سندهسى كانون
 اولك يكرمى دردنده يعنى بش سنده اون اى ظرفنده و ديكر روايه
 كوره انقاضك در سعادته نقل يلى سنده التى اى و بناسى سكر سنده
 التى اى ممد اولوب بو تقديرده اون التى سنده ختامپدير اولمشدر.
 معمار مومى اليه ابراز مهارت ايچون قبه سنى يك يصى ياشمش
 اولديغندن يكرمى سنده صكره وقوعبولان بر حركت ارضدن ناشى
 منهدم اولمش و ينه معمار مومى اليه اولكندن يكرمى قدم
 مرتفع اولق اوزره شمديكى قبه يى انشا ايدوب بوكا تقويت و يرمك
 اوزره خارجاً شمال و جنوب طرفنده برر كر و زميندن قبه يه قدر
 ايكيشر پاي بند و ديكر بعض اينه علاوه ايلمشدر. اشبو علاوات
 خارجاً رونق و لطافتنه ايراث خلل ايتمش ايسده داخل كرك
 صنعت و جسامت و كرك اخشام و زينتجه اولان محسناتى حقيقه
 خيره سازعيون عالمدر.

يوك قپودن كيرلده كده محرابه قدر كيديلوب وسطنده طورلديغى
 حالده نظر جوانب اربعه سنى احاطه ايدو چكندن شو جهتله

دخی هر درلو مدح وستایشه البق و احرا و روی ارضده بولسان
بو مقوله! بنیه نك كافه سنه تفوق و رجحانیت رو غادر.

بناسنه صرف اولنان مبالغ تقریباً بر ملیون لیرایه بالغ اولوب بانیسی
بولنان قیصر مشارالیه دروننه وضع ایلدیکی تزیینات فوق مایه تصور
اولوب یا لکرا وچ بیک مذهب سیم قنديل تعلیق قلندی و این عبسوی اوزره
محراب پیشگاهنده موضوع بیوک سفره التون و کوش و اینجو و الماس
و یاقوت و زمرد و سائر هر نوع ذیقیت احجار دن عبارت بر خلیطه دن
معمول اوله رق یتش ایکی الوان مختلفه فی شامل ایدی و زرخالصدن
مصنوع بیکاره درت ستون اوزرینه موضوع اولوب بونك اوزرنده
دخی درت قطعه مذهب سیم ستون اوزرنده واقع سیم قبه نك
اوستنده اوتوز سکر قبه و زننده الماتعیر بر قطعه التون کره و بونك
اوزرنده دخی یکرمی اوچ قبه و زننده كذلك التوندن معمول و انواع
جواهر ایله مزین بر خاج وضع اولمشیدی و صحنك جانب شرقیستنده
غایت مصنع و ذیقیت معادن و احجار ایله مزین و مرصع بر منبر انشا
قلمشیدی. بعض مؤرخینك تحریرینه کوره اشبو منبر ایله محراب
پیشگاهنده بولنان مذکور سفره بالاده ذکر اولندیغی اوزره قبه نك
حین انهدا منده شکست و تلف اولوب فقط دیگر روایتیه نظرأ
لاتینار شهر قسطنطنیه فی ضبط ایتد کلرنده مذکور سفره یی
سائر بر چوق تزیینات ایله برابر اخذ و سلب و مملکتلرینه ارسال
ایتمك اوزره بر سفینه ده تحمیل ایتمشلا و اشبو سفینه مرمره دکزینك
اورته سنده غرق اولمشدر.

جوستیانوس ایا صوفیه نك کشاد رسمستنده بیک رأس صغرو بیک
قیون و التي یوزکک و ییک طومر و اون بیک خروس و طاوق

ذبح ايله فقرايه پك چوق حنظه توزيع ايلمشدر و كندوسى عظيم
الاي ايله درونته دخول و منبره عروج ايله بويله بر معبد بنا سنده
موفق اولديغندن طولايى بيان تشكر معروضنده بر نطق ايراد ايدوب
بوصريده عرض تفاخر و مباهايات ايله و و اى حضرت سليمان بن
سكا تفوق ايلدم“ ديمشدر.

سنديس (Sandys) نام سياح ديمشدر كه و بوناي مشهورك بروجه
تدقيق تعريف و توصيفى موجب تطويل اولوب بوكا تصدى اينسدم
دخى افاداتم مشهوداتمه نسبتله بر نقص و قصور اولور“ بنا ا عليه
حق توصيفى ادعا سنده اولديغم حالده اولبايده بر علم اجمالى اعطاسنه
ابتدار ايدرم شويله كه ايا صوفيه اوروپا و روسيه ده اك مشهور كل بسال
و خصوصاً و نديكده كائن سن مارق معبد ينك و در سعادتده بر چوق
جوامعك بنا سنده از چوق نمونه اتخا ذ قلمشدر. جامع مذكورك
شكلى مربع و خا چوارى اولوب طولى ايكي يوز التمش طقوز
و عرضى ايكي يوز قرق اوج و زميندن قبه سنك بالاسنه قدر
ارتفاعى يوز سكسان سكر قدم هند سيدر. جسامتجه فى زماندا نياده
موجود ديكر يوك عبادتخانه لره نسبتله در دنجي درجه ده در و تخميناً
يكرمى بش يك نفوس استيعاب ايدر.

ايك بسى شمال و ايك بسى جنوب طرفنده ميجنك درت كوشه سنده برز
جسيم دستك و بونلرك اوزرنده درت مرتفع كر انشا اولمشدر كه
برى شرق و برى غرب و برى شمال و برى جنوب طرفلرينه يعنى بونلرك
هر برى جهات اربعه اصليه دن برينه مقابلدر و بنانك غايت مصنع
اولان قبه سى اشودرت كر اوزرينه بنا قلمشدر.

كر ك قبه و كر ك كر لك بنا سنده استعمال اولسان طوغله لرردوس

جزیره سنده غایت خفیف بر نوع طوپراقدر اعمال اولنش اولوب
 انبسی بر عادی طوغله اغرلغنده در و هر بر طوغله نك اوزرینه
 یونانیجه و و جناب حق بو بناتك داخلنده در و هیچ بر وقت متزلزل
 و خراب اولیه جقدر، کلماتی طبع اولنمشدر. حین انشاسنده هر
 اون ایکی طوغله اراسنه پیشوایان دینك (رلیق) تعیر اولنور تبرکاتندن
 بر پارچه وضع ایله دعا اولنور ایدی.

قبه مذکوره نك قطری یوز سکر و ارتفاعی اوتوز سکر قدمدر.
 بنا علیه لوندرده کائن سن پول کلباسی قبه سندن بش قدم
 مرتفع و روماده واقع سن پترو کلباسی قبه سندن یکرمی سکر قدم
 الچقدر. بونك اشاغی طرفی قالین اولوب یوقاریسی بالندریج اینجه در
 و قرق درت پنجره سی اولوب داخل هر ایکسنگ اراسنده رصانت
 ایچون بر قدم نئخنده بر قائمه وارد و بونارک یوقاری طرفلری
 اینجه لره یکدیگرینه تقرب ایدوب قبه نك تپه سنده بر اشورلر.
 داخل قبه نك درت گوشه سنده موزائیک تعیر اولنور خرده جام
 پارچه لردن مرکب درت ملک رسمی وارد که بونلر جبرائیل و میکائیل
 و عزرائیل و اسرافیلک صورت موهومه لیدر. كذلك کمر لایله
 بتون قبه نك سطحی اشبو موزائیک ایله تزین اولنمشدر.

سالف الذکر دستکرتیور و قورشون وضع و اصاغه سیله و علی
 روایه شهرک ابنیه سائرهنده مستعمل بر نوع خرج ایله یکدیگره
 تحکیم اولنش جسیم طاشلردن عبارتدر. خرج مذکور قینا دلمش
 اربه صویبی ایله کرج و اصداف صغیره بحر یه دن و قره اغاجک
 سحق اولنش قبوغندن مرکب اولدیغی مرویدر.

اشبو دستک و تملردن ماعدا بناتك هر طرفی طوغله دن انشا و قبه ده

موضوع اولدیغی مثل اول بئانك سائر محلا رینه و ستونلرک زیر و بالاسنه
 برر پارچه رلیق صوقشدیرلدر. ذکر اولئسان درت بیوک دستکدن
 بشقه ایکبسی شرق و ایکبسی غرب طرفنده دیگر درت کوچک
 دستک دخی وارددر. شرق و غرب طرفنده کیلرک یکدیگریله بیوک
 دستکر اوزرنده برر کر و بونلره مستند برر نیم قبه و یانلرنده منحنی
 الشکل برر نیم دائره اولوب بو وجهله شرق و غرب طرفلرنده اوچر
 نیم دائره و نیم قبه شکل ایتمشددر. انجق شرق طرفنده وسطده
 واقع نیم دائره یعنی محراب محلی زیاده جه مقعددر و بونک اوچی اشاغیده
 و اوچی یوقاریده الی بیوک پنجره سی وارددر و مقابلنده غرب طرفنده
 وسطده واقع نیم دائره مقعر اولوب انجق زاویه قائمه یه منتهی
 و اوزری یالکز کرلی اولوب نیم قبه سی اولدیغی حالده حصیراوه سنه
 چقار وسطده بریوک و ایکی طرفنده برر کوچک که جمعاً اوچ قیوسی
 وارددر و هر بر اوچ نیم قبه اوزرنده غرب و شرق طرفنده اولان
 بیوک قبه کرلینه قدر مرتفع و بونلره مستند برر نیم قبه دخی
 وارددر.

اشته بو وجهله اورته ده تمل و ستون کورغسدیکی حالده نیم دائره
 و قبه لر صحن جامعی خلی توسیع ایله موجب حیرت اوله جق بر
 صورتیه وضع ایدر که شو حال هیچ بر معبدده یوقدر. هر بر کوچک
 دستک ارقه سنده یعنی بونلر ایله دیوار باینده برر طار یکید وارددر.
 ذکر اولئان الی پنجره دن ماعدا هر بر نیم قبه نک بالاسنده بش پنجره
 وارددر و مذکور نیم قبل داخل بیوک قبه مثل اولوزائیق ایله مزینددر
 بیوک و کوچک دستکرک اراسنده یعنی محراب نیم دائره سیله مقابلنده
 واقع اوچ قبونک یانلرنده واقع مارالذکر درت نیم دائره نک اشاغی

فائنده هر بریسنده ایکبشردن جمعاً سکز قزل سماقی دیرک وارد
 بونلرک ارتفاعلری اوتوزر و قطرلری اوچر بیق قدمدر. قاعده لری
 چار گوشه بیاض مر مردن و سائر ستونلرک قاعده لرندن بیوجکدر
 و باشلری کذلک بیاض مر مردن اوله رقی غایت مصعدر. بونلرک
 و بالخصوص غرب طرفده کیلرک اکثریسی مر ورزمان ایله بعض یرندن
 چاتلامش اولدیغندن تیمور و تونج چنبرل طاقلمشدر. اشبو ستونلر
 فی الاصل بریه الشامده کائن بعلبک شهرنده شمس مخصوص مشهور
 عبادتخانه ده مرکوز اولوب بونلر اورلیانوس نام قیصر طرفندن رومایه
 ارسال و اوراده یته شمس مخصوص بر معبد بناسنده استعمال
 قلمشیدی. بعده معبد مذکور خراب اولدقده اشبو ستونلر
 اصلر ادا کندن برینک زوجه سنه بالورائه انتقال ایتدیکنندن
 مر قومه دخی آیا صوفیه تک حین بناسنده جوستیانوسه اهدا
 ایلشدر.

(بقیه سی صکره)

(فاردیس)

از خلفای اوطه ترجمه باب عالی

(اوروپا دولترینک احوال حاضر هسی) (مابعد)

مدنیت

تفصیلات سالفدن مستفاد اولدیغی اوزره اوروپا اها لیبسی مشهور
 نظر عبرت نمودن اولان درجه تمدنه بالتدریج ارتقا ایدوب بوکیده شده
 ده اعلی درجه لره واصل اوله جقلری بی اشتباهدر چونکه مدنیت